

Hoofdstuk 1

Don Payne

Men zegt dat een indrukwekkende gebeurtenis zo intens kan zijn, dat iemand zich later bijna alles kan herinneren van wat er op die specifieke dag gebeurde. Mijn geheugen heeft me ooit heel erg in de steek gelaten, dat moet ik eerlijk bekennen, maar nu kan ik me glashelder voor de geest halen wat mij ooit is overkomen en wat er om me heen is gebeurd. En het is een feit dat ik niets ben vergeten van de dag dat Don Payne in mijn leven verscheen. Ik vergis me nooit in data.

Het was woensdag, 25 juli 1934. Stephane Laurin had een krant van de vorige dag te pakken gekregen, waarin stond dat op zondag 22 juli de beruchte gangster John Dillinger om het leven was gekomen. Public enemy number one was neergeschoten door politieagenten toen hij een bioscoop in Chicago verliet.

Nickel Dime Boulevard, het thuis van sloebers zoals ik. Een reeks bouwvallen langs een van de smalle wegen die leidden naar Greenwood Lake, het langgerekte meer waarvan een deel in Passaic County, New Jersey lag en het andere in Orange County, New York.

Ik was de jongeman die hier door iedereen Rat werd genoemd.

Stephane Laurin, die altijd pochte met zijn Franse afkomst, schold me graag uit voor raté, wat zoveel betekent als mislukkeling. Raté verbas-terde al snel tot Rat.

Daar liep ik, over de boulevard. Links van mij het uitgestrekte bos van loofbomen, aan de rechterkant van de weg grotendeels uit hout opgetrokken gebouwen. Aan het begin van de boulevard lagen drie loodsen met wijd geopende deuren. Voor de loodsen waren ontelbare artikelen uitgestald: meubels, serviesgoed, speelgoed, uitgerolde tapijten, stapels boeken, sieraden, gereedschap.

Ik liep daar op mijn gemak en las de woorden van geschilderde letters op ruwhouten borden: “Mary’s Antiques, Bric-à-brac Shop, The Bargain Hunter, Picker’s Paradise.”

Naast de loodsen stond een motel. Er zat nog nauwelijks verf op de wanden en het vochtige hout was hier en daar vermolmd. Op de begane grond waren de luiken gesloten. Op de eerste verdieping was een galerij met een gietijzeren balustrade en daarachter waren de deuren en raamstijlen vage contouren in het halfdonker.

Gerry’s Garage leunde moedeloos tegen het motel en was niet meer dan een gammele samenstelling van balken, planken en spijkers. Voor de garage was een benzinepomp.

The Horn of Plenty, een eethuis, was een fragiele combinatie van planken en ruiten en zag eruit alsof het de eerstvolgende storm niet zou overleven.

Ik ging naar binnen. Het interieur bestond uit een aantal banken, die uit een spoorwegrijtuig gesloopt waren en rug tegen rug langs de ramen waren opgesteld met houten tafels ertussen. Er was een lange bar met ervoor metalen krukken.

Het was woensdag, vroeg in de middag. Eigenaars van verschillende ondernemingen op de boulevard zaten op de versleten velours bekleding van de krukken en slurpten hete koffie. Naast de koffiekopjes stonden kleine glaasjes sterkedrank. Een jaar eerder was er een einde gemaakt aan de drooglegging, maar de illegale handel bloeide nog steeds: de glaasjes waren gevuld met whisky die ergens diep in het bos aan de andere kant van de weg was gestookt.

Rupert Elman, de eigenaar van het naamloze motel, maakte zich nog altijd kwaad over de drankbestrijding. ‘Wat heeft het opgeleverd?’ vroeg hij. ‘Een florerende, goed georganiseerde misdaad! Het heeft me altijd veel geld en moeite gekost om aan drank te komen. Vóór oktober 1929 dronk ik voor mijn plezier, daarna om mijn zorgen te kunnen vergeten.’

Hij doelde op donderdag 24 oktober 1929, Black Thursday, toen de effectenbeurs op Wall Street ineens stortte. De Grote Crisis bracht massa’s mensen tot de bedelstaf. Werkloosheid en armoede gingen hand in hand.

‘Ik ken mensen, die na 24 oktober niet meer hebben geslapen,’ zei Rupert Elman. ‘Ik ben er zelf één van. Als je alles hebt verloren wat je had en je wordt ook nog eens van je slaap beroofd, dan kun je een stevige borrel wel gebruiken.’

‘Daar drinken we op,’ bromde Stephane Laurin. ‘Santé, monsieur! Eindelijk zijn we allemaal gelijk, we zijn allemaal arm...’

Ik klom op een kruk op de hoek van de bar, ver van de mannen vandaan. Niemand sloeg acht op me en ik hoefde niets te bestellen. De boulevard was mijn thuis, omdat ik nergens anders heen kon. Hier werd ik tenminste getolereerd. Pas toen de mannen opstonden om weer terug te gaan naar hun bouwvallige ondernemingen, kreeg Stephane Laurin me in de gaten: ‘Ah, Raté! Kom later deze middag bij me langs. Ik verwacht een lading oude boeken die gesorteerd moeten worden.’

Zonder mijn antwoord af te wachten ging hij met de anderen naar de deur.

Alleen Rupert Elman bleef zitten. Buiten hem waren er nu nog slechts een paar klanten in The Horn. Twee goed geklede mannen zaten aan een tafel bij het raam.

De deur zwaaide open en een merkwaardig personage keek naar binnen. Een jonge man nog, maar groter en ouder dan ik. Hij zag eruit als een door zon en regen verweerde vogelverschrikker. Zijn blonde haar stak als stro onder zijn vilten hoed uit en zijn dunne armen en benen waren stokken onder zijn versleten kleren.

Paula Langton, die samen met haar man Joe eigenaar van The Horn was, bracht de mannen bij het raam brood met gebakken eieren en spek en koffie. ‘Blijf je daar staan?’ vroeg ze op neutrale toon aan...